

МУСИҚИЙ ИЖОДҚОРЛИК ТАШАББУСНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

DEVELOP A MUSICAL CREATIVITY INITIATIVE

Dadaboev Hasanboy Maratovich

Lecturer at the Department of Music Education Andijan State University

Dadaboev67@bk.ru

Annotation

The formation of hard work in the student from an early age, the development of performance skills, the expression of emotional experiences in the play and the gradual development of performance techniques.

Keywords: teacher, student, music, work

Болага ёшлигидан дойимий меҳнат ўз самарасини беришини сингдириб бориш лозим. **Ушинский** 1860 йилда чоп этган асарида “Меҳнат бахт олиб келиши керак” деб ёзган, ҳамда халқимизда ҳам бешиқдан қабргача илм изла деган гап ҳам бор. Ушинский инсонди бахтли бўлиши учун эмас балки ҳаётини меҳнатга таёрлаш керак деб ёзган, чунки ўз устида меҳнат қилган инсон кўп ютуқларга эришади. Демак ҳар бир педагог болада меҳнатсеварлик кўникмаларини шакллантиришга этиборини қаратиш керак.

1. Дойимий меҳнат қилиш инсонда муסיқага, санъатга бўлган мухаббатини уйғотади ва ўз олдига қўйган мақсадларга эришишда ёрдам беради.

2. Меҳнатнинг самардорлиги ўқувчининг ўз ютуқларига қисқа фурсатда эришишга ёрдам беради.

Ўқитувчи ўқувчининг ўз устида яхши иш олиб бораётганлигини айтиб ва янада кўп ютуқларга эриша олишини такидлаб туриши керак. Ўқувчига ўрганган билимига қараб вазифа бериши лозим ва унинг ўрнига ўқитувчи вазифасини бажариб бериш керак эмас, чунки шу машхулотлар ёрдамида бола олдига қўйилган вазифасини ўз кучига ишониб бажаришни ўрганади. Бази бирги гитара ижрочиларини кузатганимизда бир нечта репертуар билан ҳам сезиларли даражада яхши ютуқларга эришганини кўрганмиз. Лекигин С.В. Рахманинов ўз маслаҳатларида “Бир нечта асар ижро этиб-муסיқашунос бўла олади дегани эмас” деб ёзганлар. Бу йўналиш ўз ичида бир нечта муסיқани ташкил этган муסיқий қутичага ўхшайди. Иш режасини тузаётганда, ўқувчининг билимига асосланиб, бир нечтага кўп асар ҳам қўшиб тузиш керак, бу ўқувчида янада кўпроқ асарни ўрганишида қизиқиш уйғотади. Ўқитувчи ўз шогирдини муסיқий ижрога ўргатаётганда, у аввало ўқувчини қалбида **Хислар оловини** ёқа билиши керак, чунки муסיқа ички хиссиётлардан келиб чиқади. Бу ўқув жараёнини бир нечта турлари мавжуд:

1. Холатий хиссиёт бу ўқувчининг дарс жараёнида ёки сахнада бирон бир асар ижро этаётганда вужудга келадигон хиссиёт.

2. Ижодий хиссиёт бу яратаётган образди ижросида вужудга келадигон хиссиёт.

3. Аста секин ривожланадигон хиссиёт бу ўқувчини ўрганаётган асарини ичига кириб, тушуниб кегин юзага чиқарадигон хиссиёт.

Гитара ўрганаётган ўқувчиларга бир-бирларини ижросини синфда эшитиш фойдали, чунки улар шу ёрдамида ўзларидаги камчилик ҳамда ютуқларини кўра олишади.

Ижодий Бирлик Ва Техник Ривожланиш

Муסיқий ижрочисини муסיқий бадий асарни гўзал ижросидан ташқари, махоратли техник безаксиз тасаввур қилиш қийин. Бундан шундай хулоса қилиш керакки, муסיқий таёргарликни узвий боғлиқлиги ҳамда мусиқа ижрочисини пухта таёргарлик кўриши муҳим ахамиятга эга. Ўқитиш жараёнида бази бир ўқитувчиларни хато усуллар билан таълим бериши кузатиб келинмоқда. Бунда сен яхши ижро эта оласан, лекин мен сендан кўра тезроқ ижро этаман, деган нотўғри фикрни ўқувчида кашф этади. Бу ўқитиш усули тез лекин самарасиз таълим хисобланади, чунки ўқувчи нимани ижро этаётганини тушуниб етмайди. Ўқитувчи ва ўқувчининг бадий фикри бир жойдан чиқиши керак, шунда таълимни самараси юқори бўлади. Ўқитувчи ўқувчининг бадий ҳамда техник таёргарлигига асосланиб дарс режасини тузиб олиши лозим. Шунинг учун ўқитувчи олдидан ўқувчига қандай усулда таълим беришни режа қилиб олиш керак. Бу тузумнинг бир қатор усуллари мавжуд.

1. Алохида якка таълим-бу иш режа, аниқ дастурга асосланиб бадий ҳамда техник томондан пухта режалаштирилган ўқитиш усули

2. Давомийлик ва доимий қизиқишлар қийинчилиги.

Ўқувчининг муסיқий техник ривожланиши яхши оддий ва осон бўлиши керак, шунинг учун янги репертуар олдингига қараганда қийин бўлса ҳам, ўзлаштириши керак. Ўқитувчининг дарс жараёни қизиқарли дарсликлардан иборат бўлиши керак. Якка иш режа тузаётганда ўқитувчи бадий асарни авзалликларига муҳим этибор бериши лозим, чунки бу муסיқий ижрога таъсир кўрсатиши мумкин. Ўқитувчини хар томонлама муסיқий ижросини ривожланиши-бу муסיқий тарбияни энг муҳим вазифаларидан хисобланади. Шунинг учун якка иш режани бадий асарни турига, жанрига этибор қаратиш керак. Янги асар ўқувчида алохида қизиқиш уйғотади, агар у олдинги ўрганган асарларига узвий боғлиқ бўлса. Ўқувчининг хоши ва қизиқишларига қараб тузилган муסיқий таълим яхши натижаларни олиб келади, чунки ўқувчи ўзига маъқул келган асарни янада иштиёқ билан ўрганади. Ўқувчи ўрганаётган асар у учун фойдали эканлигини билишдан ташқари, у шу асарни севиб қолиши керак. Ўқитувчи шу таълимни сингидириб бориши лозим. Ўқувчининг энг керакли интилишларидан бири бу ўрганаётган асарни тинимсиз ўрганиб ва унинг техникасини ўзлаштириши керак хисобланади. Гитарачи созанда бадий ҳамда техник ривожланиш бирлигида муסיқий эштиш қобилияти муҳим ўрин эгаллайди, янги асарни тез ўзлаштиришида биринчи ўринда унинг эшитиш, фикрлаш қобилияти ривожланган бўлиши керак.

Адабиёт

1. D. Erlanger << Za. musique arabe Bd I Paris >> 1930, 285 bet
2. А. Семёнов. Трактат по музыке Дerviша Али (XII век), Ташкент, 1946, 18-19 стр.
3. Н.Н.Миронов. Музыка узбеков. Самарканд, 1929...